

СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ *DESPERATE HOUSEWIVES*

Анотація. Статтю присвячено дослідженню структурно-граматичної класифікації фразеологічних одиниць на матеріалі серіалу *Desperate Housewives*. Надано визначення фразеологізму, наведено основні класифікації фразеологічних одиниць, проаналізовано скрипт популярного американського англomовного серіалу “*Desperate Housewives*” на предмет їхньої вживаності. З’ясовано структурно-граматичні підтипи фразеологічних одиниць. Найчисельнішими серед граматичних підтипів виявилися дієслівні, а з-поміж структурних – переважають компоненти з однопозиційним оточенням.

Ключові слова: фразеологія, фразеологізм, граматична класифікація, структурна класифікація, позиційне оточення.

Summary. The article discusses peculiarities of phraseological units (PU) in the popular American series “*Desperate Housewives*” based on their grammatical and structural properties. Phraseological units are defined as a combination of two or more words which are structurally and semantically inseparable, are produced in speech as ready-made units, and have a completely or partially redefined meaning. There exist numerous classifications of phraseological units: grammatical, structural, semantic, thematic, genetic, etymological, and so on. It is the first two that are the focus of attention in this article. The first one suggests subdividing phraseological units into nominal, verbal, adjectival, adverbial, exclamatory and sentence-like structures, i.e. proverbs. Having analyzed 144 PU in the above-mentioned series, it was found out that verbal PU tend to be the most representative accounting for more than a half (56%) of all the PU examined. Their most typical model is $V+N$, which constitutes about a

third of all subtypes under discussion. A quarter (25%) of the material under study is represented by nominal PU, followed by N+prep+N and A+N patterns (9% each, respectively). Other types appeared to be much less frequent. Structurally, phraseological units may have one-, two-, or three-positional environment. The prevailing type among the investigated units, representing more than half of the cases studied (59%), proved to be one-positional, with the two-positional accounting for almost a third of all the cases (35%). Thus, within the grammatical classification verbal and nominal types are most dominant, whilst one-positional units are most prevalent structurally.

Key words: *phraseology, phraseological units, grammatical classification, structural classification, positional environment.*

Мета роботи – розглянути структурно-граматичну класифікацію фразеологічних одиниць на матеріалі серіалу *Desperate Housewives*.

Сьогодні чимало питань про функційні особливості фразеології, про її семантичну і структурну різноманітність перебувають в колі наукових інтересів.

Так, низка досліджень таких видатних лінгвістів як Н. Амосова, Л. Булаховський, В. Виноградов та ін. присвячені загальним питанням розвитку фразеології. Дослідження в цій галузі в різні часи здійснювали В. Аракін, Р. Будагов, Р. Колшанський, Т. Тоненчук та ін.

Зацікавленість у такому дослідженні пояснюється широким використанням фразеологічних одиниць (ФО) у кінодискурсі для передачі національно-культурного колориту в ньому, що і становить актуальність обраної теми.

За визначенням О. Смирницького, фразеологія – це «окремий розділ науки про мову, що вивчає змістовні та структурні особливості сталих і постійних за своїм компонентним складом одиниць, що демонструють цілісне єдине значення і зберігаються у системі мови як більш-менш готові до використання кліше» [3, с. 134].

Саме відтворюваність, фіксований лексико-граматичний склад, стійкість семантичної структури покладено в основу спеціальної системи лінгвістичних критеріїв, серед яких Ю.В. Білоус основними називає такі: «1) семантична цілісність (семантична нерозкладність, цілісність значення); 2) неможливість дослівного перекладу на інші мови; 3) стійкість; 4) нарізнооформленість; 5)

відтворюваність; 6) ідіоматичність» [1, с. 71].

«З плином часу термін «фразеологізм» набув більш широкого тлумачення: до ФО почали зараховувати крилаті вислови (стійкі образні вислови), афоризми, приказки (влучний вислів без повчального компонента) і прислів'я (влучний вислів із повчальним змістом)» [2, с. 27].

Узагальнюючи наведені існуючі визначення ФО і опираючись на головні змістовні та структурні ознаки ФО, у цій статті ми визначаємо фразеологізм як сполучення двох та більше слів, яке має синтаксичну та семантичну неподільність, відтворюється у мові в готовому вигляді та має повністю чи частково переосмислене значення.

У сучасних фразеологічних студіях використовується низка класифікацій ФО, що базуються на різних критеріях, а саме: семантичні класифікації (Ш. Баллі, В. В. Виноградов, М. М. Шанський); класифікації на основі структурно-семантичних особливостей ФО (Н. М. Амосова, О. В. Кунін, І. І. Чернишова); генетична класифікація (Л. А. Булаховський); стилістична класифікація (Г. П. Іжакевич, М. М. Шанський) тощо. [4, с. 7].

І. В. Арнольд, В.Л. Архангельський, Ф.А. Краснов і О.І. Молотков дотримуються граматичної класифікації ФО, за якою вони виділяють іменні, дієслівні, ад'єктивні, адвербіальні, вигуківі фразеологізми та ФО зі структурою речення (прислів'я).

Згідно їхньої граматичної структури ми класифікуємо 144 ФО, дібрані зі скриптів досліджуваного серіалу, наступним чином:

I. іменні (субстантивні) ФО, що функціонують як іменники (36 прикладів).

У реченні субстантивні ФО виконують синтаксичні функції підмета або додатка. Наприклад:

«*Guess we found **the skeleton in her closet***» [5]. – У цьому реченні ФО виконує функцію додатка.

Ми виділяємо такі підкласи субстантивних ФО у скриптах телесеріалу *Desperate Housewives*:

N+N(+N): *cash cow, drama queen* – усього 8 ФО.

N+prep+(A)N: *face to face, state of mind, stench of betrayal* – кількість ФО у цій групі становить 13 одиниць.

A+N: *common knowledge, golden couple, heavenly days, white lies* (12 ФО).

N+Part 2: *no strings attached* (1 ФО).

N+V+prep: *shoulder to cry on* (1 ФО).

II. дієслівні (вербальні) ФО, яких виявилось найбільше у скриптах, що аналізувалися – 82 приклади.

У реченнях дієслівні ФО виконують синтаксичну функцію присудка, наприклад:

«Can you **keep your voice down** please?» [5].

«Of course, she didn't cook much as she was **moving up the corporate ladder**» [5].

Основними підкласами дієслівних ФО, виділені нами, є наступні :

V+N: *carry the burden, lose one's mind, cross swords, dodge a bullet, throw a party...* що разом становить 44 ФО.

V+N+prep+(one's/smb's)+N: *add salt to the wound, lay claim on smb's heart, make mincemeat out of smb, pull the wool over smb's eyes, keep an eye on smb* (16 ФО).

V+prep+(A/one's)+N: *get out of hand, look on the bright side, grasp at straws, make from scratch* (13 ФО).

V+A+N: *beat a dead horse, keep a low profile* (2 ФО).

V+N+Part 2: *keep fingers crossed* (1 ФО).

V+N and N: *cost an arm and a leg* (1 ФО).

V like /as (A)N: *sleep like a baby, sweat like a pig, take like a good soldier, work as a well-oiled machine* (4 ФО).

V+A: *worry sick* (1 ФО).

Отже, ця група фразеологізмів виявилася майже вдвічі чисельнішою за першу.

III. Ад'єктивні ФО у кількості 4 прикладів.

Ад'єктивним ФО притаманне значення атрибутивності. У реченні вони виконують функції означення, наприклад:

«Change in behaviour is one of the warning signs, and you have been **as fresh as paint** for the last 6 months» [5].

Сюди належать фразеологічні одиниці, які мають у складі компонент *as*, і побудовані за наступною моделлю:

(as)+A+as (prep)+N: *as fresh as paint, guilty as sin* (4 ФО) .

Тобто, ця група виявилася мало чисельною.

IV. Адвербіальні ФО, що позначають обставину часу, місця, способу дії, тощо.

«PAUL extends his hands to take the baskets from BREE, who moves the baskets **out of his reach** as he tries to take them from her» [5].

Ми виокремили 10 прикладів таких одиниць, як-от: *every now and then, for good, at the crack of dawn, on edge, out of reach, with flying colours*, etc.

V. ФО, що функціонують як вигуки. Ця група займає за чисельністю таке ж місце, як і ад'єктивні ФО серед досліджуваних фразеологічних одиниць (4 ФО), наприклад: *for god's sake(s), for Pete's sake(s), what the hell, why on Earth*.

VI. ФО, що функціонують як прислів'я (8 прикладів): *the grass is always greener on the other side of the fence, cat got your tongue, take your victories where you found them, people who live in glass houses shouldn't throw soda cans (originally: stones)*.

Отримані результати можна узагальнити на рисунку 1 нижче:

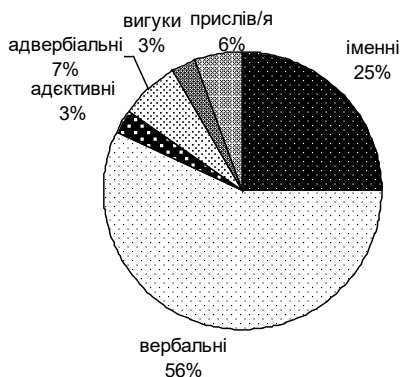

Рис. 1. Класифікації ФО у скриптах серіалу *Desperate Housewives* згідно їхньої граматичної структури

З рисунку бачимо, що найбільш характерними для досліджуваного матеріалу виявилися вербальні (дієслівні) фразеологізми, які складають більше половини усіх аналізованих одиниць (56%). Серед них найтиповішою моделлю є **V+N** (30,5%), яка є також найуживанішою серед усіх виділених підтипів. Чверть фразеологізмів зі скриптів серіалу, що вивчається, відносяться до іменних або субстантивних (25%), з-поміж яких моделі **N+prep+N** та **A+N** є однаково вживаними і складають 9%. Адвербіальні ФО виявилися порівняно малочисельними і склали 7% усього матеріалу. Майже стільки ж склали і прислів'я – 6%. Однаково малочисельними є

вигуки та ад'єктивні фразеологізми, що налічують лише по 3% серед ФО, що аналізуються.

Таким чином, ми довели, що дієслівні (вербальні) ФО домінують над іншими групами, друге місце посідають іменні ФО, третє – поділяють ад'єктивні та прислів'я. Такий розподіл, на нашу думку, обумовлено широкими комунікативними намірами для передачі ставлення мовця до ситуації, що склалася, мовними функціями іменника, як частини мови на позначення об'єктів реальності, та емотивним характером самих ФО.

Далі розглянемо структурну класифікацію за М.Т. Тагієвим, відповідно до якої структурі фразеологізму властиве одно -, дво – чи трипозиційне оточення;

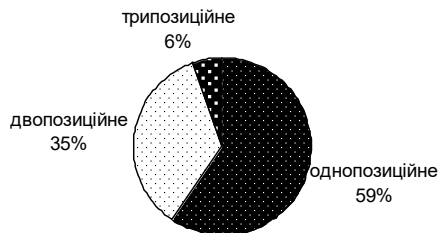
У досліджуваному матеріалі фразеологічних одиниць у сучасному американському кинодискурсі ми виділяємо наступні структури фразеологізмів:

а) структура фразеологізму з однопозиційним оточенням (86 прикладів), яке може бути виражене й окремим домінантним компонентом у певній граматичній формі, і синтаксичними конструкціями з ним, напр.: *on edge, pinch penny, see the light, sigh with relief, sweet tooth, top dog, vicious cycle, sworn enemy, with flying colours, talk shop, give a hand, golden couple, etc.*

б) структура фразеологізму з двопозиційним оточенням (50 прикладів), у яких структурно-необхідними елементами є суб'єктивне (домінантне) і залежне оточення (підрядний компонент): *not to show an ounce of remorse, rock smb's world, state of mind, streak of bad luck, take it like a good soldier, the man of the house.*

в) структура фразеологізму з трипозиційним оточенням – домінантним компонентом і двома підрядними, до яких відносяться деякі вибрані нами зі скриптів прислів'я та інші вирази: *People who live in glass houses shouldn't throw stones* – хто (домінанта) + де живе (підрядний компонент) + тому що не слід робити (підрядний компонент). *Shock the hell out of smb* – хтось (домінантний компонент) + лякає когось (підрядний компонент) + як (підрядний компонент). *The grass is always greener on the other side of the fence* – що + яке + де.

Узагальнимо отримані дані на рисунку 2.

Рис.2. Структурна класифікація ФО у скриптах серіалу *Desperate Housewives*

Рисунок 2 показує, що переважаючим структурним типом є однопозиційне оточення, яке налічує більше половини – 59% – прикладів. Близько третини налічують структури фразеологізму з двопозиційним оточенням (35%). Найменш характерним для аналізованих структур виявилось трипозиційне оточення – усього 6%.

Таким чином, у структурному відношенні простежується суттєве переважання одиниць з однопозиційним оточенням.

Перспективами подальших досліджень може стати дослідження фразеологізмів в інших популярних англомовних серіалах.

Література:

1. Білоус Ю. В. До питання про класифікацію соматизмів у німецькій мові. Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 45 жовтня 2013 р.). Тернопіль, 2013. С. 71–73.
2. Вакарюк Р. В. Біблійні фразеологізми у сучасній англійській мові: структурний, семантичний та когнітивний аспекти. дис. ... канд. філол. наук. спец. 10.02.04 – германські мови. Чернівці, Львів, 2021. 252 с.
3. Смирницкий А. Лексикология английского языка. Москва, 1996. 260 с.
4. Тоненчук Т. В. Структурно-семантичний, ідеографічний та функційний аспекти соматичних фразеологізмів у сучасній англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 – германські мови. Чернівці, 2016. 20 с.

Список джерел ілюстративного матеріалу

5. Desperate Housewives. All Episode TranScripts. URL: <http://cnetv.blogspot.com/2009/02/desperate-housewives-all-episode.html>